

Nr 389.

Av herr **Jacobson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 188, angående anslag till förbättrad bostadsförsörjning för lantarbetare m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 188, angående anslag till förbättrad bostadsförsörjning m. m. har bl. a. föreslagits ett reservationsanslag av 3,250,000 kronor till bidrag för främjande av bostadsbyggande på landsbygden.

Av detta anslag anser departementschefen att ett belopp av 50,000 kronor bör ställas till Norrbottens läns egnahemsnämnds förfogande för bostadsförbättringsverksamhet bland kolonister.

På samma gång som jag måste uttala min tillfredsställelse över detta anslag måste jag ge uttryck för min förvåning över att icke ett liknande anslag äskats till egnahemsnämnden i Västerbottens län för bostadsförbättringsverksamhet bland kronotorpare och kolonister i det sistnämnda länet.

Den skildring av bostadsförhållandena bland kronotorparna och kolonisterna i länet, vilken länsstyrelsen i Västerbottens län lämnade i en till Kungl. Maj:t i april 1937 ingiven skrivelse, blottade en trångboddhet och en bostadsstandard av så undermålig beskaffenhet, att en motsvarighet knappast torde gå att uppleta inom någon annan del av landet.

I en i dagarna av samma länsstyrelse till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse påpekas, bland annat, att det i många fall visat sig omöjligt för sökande att uppföra en nybyggnad eller genomföra en mera omfattande reparation, huru angelägen denna än må vara, emedan de ekonomiska förhållandena omöjliggöra upplåning av erforderliga medel. Vanligen gäller det barnrika familjer. Det har därför inträffat att egnahemsnämnden överlämnat sådana ärenden till vederbörande kommun med anmodan att söka lösa bostadsfrågan enligt vissa Kungl. Maj:ts direktiv angående bostäder i egna hem åt mindre bemedlade, barnrika familjer.

Emellertid kommer i många fall en lösning av frågan på denna väg att försvåras genom föreskriften att som säkerhet för bostadsanskaffningslån skall lämnas första inteckning. Visserligen inrymmer paragraf 5 ett undantag från denna regel, men detta är knappast tillräckligt för att en person med egnahemsbelånad fastighet skulle komma i åtnjutande av en nödvändig bostadsförbättring på de fördelaktiga villkor, som kungörelsen i fråga avser att bereda de därav behövande.

Ännu betänkligare är, att innehavare av kronotorp och odlingslägenheter, kolonat och fjällägenheter äro helt utestängda från möjligheten att erhålla sådana lån. Och dock är det uppenbart att de sämsta bostäderna i Västerbottens län i allmänhet äro de, som äro uppförda på kronans mark och för

vilka kronan uppbär arrende. Förklaringen härtill är den, att för uppförande av sådana bostäder staten förutom fritt virke på rot lämnat bidrag, som i regel icke stått i rimligt förhållande till kostnaderna. Då ingen kronotorpare eller med denne jämförlig person förfogat över kapital och möjligheten till kredit varit starkt begränsad, har bostaden vanligen blivit ytterst primitiv.

Mest betänkliga äro bostadsförhållandena för innehavarna av fjällägenheter ovan odlingsgränsen. För uppförande av bostadshus och ladugård tillhandahåller kronan även här fritt virke på rot och anslår därjämte 500 kronor som bidrag till byggnadernas uppförande m. m. Då dessa lägenheter ofta ligga långt från väg och långt från avverkningsplatsen, är det ovisst om det kontanta bidraget räcker till annat än avverkning, förädling och forsling av virket. Allt annat skall den i allmänhet obemedlade lägenhetsinnehavaren själv bekosta och utföra. Om inte den fattiga ortsbefolkningen vore så hjälpsam som den är, skulle många sådana bostadshus ej kunnat sättas i det skick att familjen fått tak över huvudet.

Landshövding Rosén, vilken i egenskap av ordförande i egnahemsnämnden har deltagit i av nämnden företagna inspektioner, lämnar i nyssnämnda skrivelse de mest upprörande interiörer från dessa sina besök.

Icke mindre upprörande förhållanden från Vilhelmina fjällbygd blottas i en av därvarande provinsialläkare N. Björkman avgiven rapport från en enda dags besök däruppe under sistlidne höst, som bilägges i avskrift.

De i rapporten åberopade fallen äro icke enastående. Många bostäder befinna sig i samma eländiga skick.

Om de av Kungl. Maj:t föreslagna villkoren för bostadsanskaffningslån icke anses böra ändras, borde bostadsförbättringsbidragen i åsyftade fall utgå med högre belopp än i propositionen föreslagits.

Jag tillåter mig dessutom hänvisa till erhållna uppgifter från ett flertal hälsovårdsnämnder inom Västerbottens lappmark, vilka komma att överlämnas till statsutskottet och varav framgår att bostadsbeståndet inom sagda område äro synnerligen otillfredsställande.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen med godkännande av vad Kungl. Maj:t i övrigt förslagit måtte besluta att de av departementschefen föreslagna högsta möjliga belopp till bostadsförbättringsbidrag måtte i vad det gäller rikets ödemarksområden höjas till högst 2,400 kronor pr lägenhet när synnerliga skäl därtill föreligga, dock icke i något fall till högre belopp än högst 90 procent av de för bostadsförbättringen beräknade kostnaderna samt

att av belopp ur anslaget under femte huvudtiteln till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden 50,000 kronor ställes till egnahemsnämndens i Västerbottens län förfogande att utslutande användas till bostadsförbätt-

ringsbidrag åt kronotorpare, odlings- och fjällägenhetsinnehavare och kolonister inom Västerbottens lappmark, att användas i sådana fall då hjälpbehovet är så brådskande att det föreskrivna ansökningsförfarandet icke kan tillämpas.

Stockholm den 21 mars 1939.

Uddo R. Jacobson.

Avskrift.

Under tjänsteresa den 23 oktober 1938 har jag besökt samtliga gårdar omkring Ransarluspen och därvid påträffat allvarliga, här nedan beskrivna missförhållanden i bostadsförhållanden och hygien.

1. *Gunilla Kristoffersson*, 77 år, lappkvinna. Bebor ensam ett ruckel beläget c:a 2 km. söder om Övra Selet. Bostaden består av en liten stuga, byggd direkt på marken av liggtimmer, vars nedre 3 à 4 varv nu äro alldeles uppruttna. Smuts och snusk i obeskrivlig grad överallt. Det stank i stugan, så att jag endast en kort stund uthärdade att vistas därinne. Kvinnans kläder hängde i trasor på henne. Kvinnans enda tillgångar är pension på c:a 300 kr. Ungefär 100 meter från stugan finnes en ladugård i vilken fanns en ko. Ladugårdens dörr så liten att jag måste avstå från att krypa in där i smutsen för att ej förstöra mina kläder. Sjuknar eller dör kvinnan finnes ingen som tager vård om djuret. Kvinnan måste intagas å ålderdomshem och stugan förbjudas som bostad, helst bör den brännas upp.

2. *Lars Teodor Larsson*. Östra Ransarluspen, lapp. Familjen består av man, hustru och 9 barn, varav 6 minderåriga dock under skolterminen vistades å skolhem. Bostaden består av en stuga av ryggåstyp med en golvyta på ungefär 3×4 meter. Hanbjälkar å takstolarna c:a 1.70 m. ovan golvet som består av bräder lagda direkt på marken. Eldstaden utgöres av järnspis, så sönderbränd att rosten mellan eldrum och askrum bränts bort och ett c:a 10×10 cm. stort hål uppstått mellan eldrum och bakugn. Förstugan utgöres av en gles brädaybalkning utan dörr. 15 st. fullvuxna kattor funnos i och utanför stugan. Ny stuga påbörjad med ytterdimensionerna c:a 4×5 meter. Grunden utgöres av skiffersten, lagd direkt på marken, väggar av liggtimmer samt tak. Bjälklag ha icke inlagts vid väggarnas uppförande. Den nuvarande bostaden måste förbjudas. De minderåriga barnen böra icke få vistas i detta hem förrän ny bostad ordnats. Råd och anvisningar samt bidrag till densamma äro absolut nödvändiga.

3. *J. A. Kristoffersson*. Västra Ransarluspen. Familjen utgöres av man, hustru och 2 minderåriga barn. Bostaden består av en frisk timmerstuga och är uppdelad i kök, c:a 3×3 meter, kammare c:a 2×2 meter och förstuga c:a 2×1 meter. Telefonstation är inrymd i kammaren. Innanfönster och trossbottnar saknas, golvet i kammaren mycket glest. Renligheten tillfredsställande. Bostadsförbättring behöblig.

4. *Elias Hansson*. Övre Selet. Familjen består av man, hustru och 8 barn. Bostaden utgöres av en bofällig stuga om 1 rum och kök, tämligen rymligt. Trossbottnar och innanfönster saknas och är bostaden dessutom mycket smutsigt och slarvigt hållen. Såväl mannen som hustrun mycket oföretagsamma, mannen har pension. Enligt vad pensionsnämndens ordförande på förfrågan upplyst, skall mannen genom barn tilläggs ökning i november detta år erhålla c:a 600 kr. på en gång i barnbidrag. Det bör sörjas för att dessa pengar användas till barnens fromma genom upprustning av bostaden.

5. *J. Eliasson*, Övre Selet, 90 år. Bor ensam i en tämligen rymlig men ytterst bristfällig stuga. Vid mitt besök var den gamle mannen sysselsatt att medelst lera, utrörd i vatten, täta de värsta springorna i väggarna. Mannen är mycket klen, har svårt att gå. Han bör intagas å ålderdomshem. Hans enda tillgångar är pension på c:a 300 kr. Stugan bör i sitt nuvarande skick förbjudas som bostad.

Vilhelmina den 24 oktober 1938.

N. Björkman,
Provinsialläkare.